

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

МИТНИК МАРІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 378.147+371.3+811.133.1+379.85.

**НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПРЕЗЕНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
БІГИЧ Оксана Борисівна,
Київський національний лінгвістичний університет, професор кафедри методики викладання іноземних мов

кандидат педагогічних наук, доцент
ДОБРОВОЛЬСЬКА Леся Станіславівна
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського,
доцент кафедри англійської філології.

Захист відбудеться «25» червня 2014 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «24» травня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Татарина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки освіта належить до найважливіших напрямків державної політики нашої країни, адже вона є стратегічним ресурсом соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу країни, створення умов для самореалізації кожної особистості. З огляду на визначені положення освітньої політики вимагає перегляду, переосмислення та якісного оновлення всіх її ланок, в тому числі методів викладання іноземних мов, оскільки саме вони мають забезпечити взаєморозуміння між усіма громадянами світової спільноти.

Одним із засобів культурологічних контактів людей різних країн є туризм, а його забезпечення та організація зрозумілою всім міждержавною мовою – запорука їх вигідних взаємовідносин. Крім того, для нашої держави туризм є ваговою складовою економічної і гуманітарної політики. З огляду на це, підготовка фахівців сфери туризму, які досконало володіють іноземною мовою, становить один із найважливіших напрямів в освіті сучасної молоді.

Специфічними особливостями мовленнєвої діяльності фахівця сфери туризму є її інформаційна розвиненість, лінгвостилістична забарвленість, риторична вмотивованість, літературність і нормативність. Всі ці риси притаманні презентаційному мовленню, розвитку якого наразі приділяється увага сучасних дослідників. Ними, зокрема, обґрунтовано методологічні і дидактичні засади презентації як виду мовленнєвої діяльності (О. Бігич, Р. Мартинова, Л. Морська, С. Ніколаєва, В. Плахотник, О. Тарнопольський, Л. Черноватий); викладено історію виникнення мовленнєвих презентаційних дій (М. Гаспаров, А. Козаржевський, Н. Михальська, Г. Удалих); структуровано зміст навчання презентаційного мовлення та охарактеризовано його лінгвопсихологічні особливості (А. Михальська, Ю. Рождественський, Л. Сен-Жюст, П. Сопер); досліджено стилістичний аспект іншомовного презентаційного мовлення (Л. Введенська, А. Коні, М. Львов, О. Марченко, Л. Павлова); розроблено методики формування риторичної компетентності у майбутніх ораторів (Н. Голуб, Л. Горобець, С. Моркотун, О. Попова, О. Сімакова); названо жанрові різновиди презентації та запропоновано методики їх навчання (Ю. Авсюкевич, Н. Дрabb); визначено роль наочності для розкриття змісту презентаційного мовлення і привернення уваги аудиторії (А. Кульмінський, Г. Прокопенко, С. Ребрик); розроблено засоби запам'ятовування писаних презентаційних виступів для їх подальшого ефективного усного викладу (С. Засекін, Л. Засекіна,

В. Чіхачов); виявлено риторичні прийоми впливу на свідомість реципієнтів для їх переконання в правомірності інформації, що сприймається (Р. Дроздов, Г. Сагач, Т. Хазагеро, Л. Ширіна).

Разом з тим деякі позиції у працях названих дослідників випущено з уваги. Йдеться про недооцінку ролі стосовно повного засвоєння мовного матеріалу, який становить презентаційне мовлення. Відсутність опори на попередні лінгвістичні знання під час опанування нових веде до їх забуття і нівелює їхнє накопичення. Такий недолік перешкоджає розвитку мовленнєвих умінь переконувати слухачів у процесі презентаційної промови, не дозволяє презентатору фахово представити підготовлений матеріал з використанням риторичних засобів впливу на реципієнтів, веде до вимушених пауз у його виступі і знижує його інформативний потенціал. Саме ця методична недостатність існуючих методів навчання іншомовного презентаційного мовлення підсилює протиріччя між лінгвомовленнєвою обмеженістю студентів здійснити іншомовну презентацію туристичного продукту і потребою іноземних туристів отримати найбільш розгорнуту інформацію про вибраний ними маршрут і відповідні до нього послуги.

Спроба представити один із можливих варіантів вирішення цього протиріччя зумовлює вибір *теми* дослідження: **«Навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму».**

Зв'язок дослідження з науковими планами, програмами, темами. Дослідження здійснювалося в рамках наукової теми кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах України» (державний реєстраційний номер 0109U000201), яка входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тема дослідження затверджена Вченою радою державного навчального закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 29.12.2011 р.) і заочно затверджена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології України (протокол № 3 від 27.03.2012 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й апробувати методику навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму.

Завдання дослідження:

1. Визначити діалектичну сутність презентації як виду мовленнєвої діяльності.

2. Структурувати зміст навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму.

3. Встановити психологічні особливості породження і відтворення іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму.

4. Охарактеризувати лінгвістичні явища англомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму.

5. Розробити систему вправ для навчання англомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму і перевірити її ефективність за спеціально визначеними критеріями.

Об'єктом дослідження є процес іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму.

Предметом дослідження є методика розвитку іншомовних презентаційних умінь майбутніх фахівців сфери туризму.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні того, що навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму призведе до становлення у них відповідних мовленнєвих умінь за умови, якщо:

- вважати основою іншомовного презентаційного мовлення три складові: професійно-мовленнєві, риторичні та іншомовні знання і вміння, які забезпечують вираження інформації і переконання, що діалектично взаємозв'язані;

- професійно-мовленнєві та риторичні знання і вміння набуваються рідною мовою в межах навчальних дисциплін, а вдосконалюються і поглиблюються у процесі підготовки та реалізації презентацій туристичних продуктів засобами іноземної мови;

- іншомовний матеріал, який становлять презентаційні тексти, вибирається з оригінальних тематичних першоджерел, самостійно осмислюється, мимовільно запам'ятовується у процесі професійної мовленнєвої діяльності і накопичується в лінгвомовленнєвому арсеналі студентів за рахунок системного застосування кожної його наступної дози зі всіма раніше вивченими.

Методи дослідження. З метою визначення діалектичної сутності презентації, структурування змісту навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму і встановлення психологічних особливостей його породження і відтворення використано метод аналізу, узагальнення та систематизації діалектичних, психолого-педагогічних і методичних досліджень, а також нормативних документів. Для з'ясування лінгвістичного аспекту презентаційного іномовлення фахівців сфери туризму застосовано метод лінгвокогнітивного, дефініційного, дистрибутивного і зіставного аналізу стандартної, експресивної та риторично забарвленої лексики. Для обґрунтування дидактично-раціональної методики навчання презентації туристичного продукту вжито методи систематизації та класифікації матеріалу, що вивчається, а також

методи логіко-дидактичного взаємозв'язку педагогічних дій. Перевірку ефективності розробленої методики здійснено методом педагогічного експерименту. Для перевірки достовірності одержаних результатів, якісного і кількісного аналізу даних експерименту застосовано методи статистичної обробки результатів дослідження.

База дослідження. Дослідження виконувалося на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Загалом в експерименті взяли участь 245 студентів, зокрема в основному експерименті – 120 осіб.

Наукова новизна отриманих результатів. Уперше науково обґрунтовано та розроблено методику навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму. Виявлено діалектичний взаємозв'язок складових презентаційного іномовлення, якими є інформація та переконання. Доведено, що зміст навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців туристичної галузі включає професійно-мовленнєві, риторичні й лінгвомовленнєві знання і вміння. Встановлено психологічні особливості породження і відтворення іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму. З'ясовано, що лінгвістичними явищами презентаційного мовлення є стандартна, експресивна та емоційно забарвлена риторична лексика. Визначено зміст і послідовність методичних дій щодо розвитку вмінь іншомовного презентаційного мовлення майбутніх працівників туристичної галузі. Встановлено критерії (лінгвістичний, інформаційний та мотиваційний) і показники оцінювання рівнів сформованості вмінь іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму. Уточнено сутність поняття «презентаційне іномовлення». Подальшого розвитку набула теорія і практика навчання студентів немовних спеціальностей іноземної мови як засобу розширення і поглиблення професійних знань та вмінь.

Практичне значення отриманих результатів полягає у підготовці курсу лекцій з методики навчання іншомовного презентаційного мовлення; розробці експериментального посібника «Презентації в туризмі. Курс навчання іншомовних професійних презентацій майбутніх фахівців сфери туризму» і методичних рекомендацій щодо виконання представлених у ньому вправ.

Матеріали дослідження можуть використовуватись у процесі викладання країнознавства студентам гуманітарних спеціальностей, в укладанні підручників з навчання іноземних мов, у розробці туристичних альманахів, довідників і буклетів.

Результати дослідження впроваджені у практику роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет»

імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 78-79/18 від 12.09.2013 р.), Львівського національного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 3718-14 від 04.09.2013 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акт про впровадження № 1150-33/03 від 23.09.2013 р.), Інституту туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (акт про впровадження № 14-15/3518 від 28.10.2013 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його концептуальних положень, використанням комплексу методів дослідження, адекватних меті, об'єкту, предмету і завданням; підтверджено експериментальною перевіркою розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики.

Апробацію результатів дисертаційного дослідження здійснено на *міжнародних*: «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Київ–Вінниця, 17–19 травня 2010 р.), «Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації» (Алушта–Форос, 13–15 вересня 2012 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 22–24 листопада 2012 р.), «Інновації в науці» (Новосибірськ, Росія, 25 березня 2013 р.), «Nauka dziś: teoria, metodologia, praktyka» (Wrocław, Polska, 28.09.2013 – 30.09.2013 р.), «Психологія та освіта» (Москва, Росія, 8 квітня 2013 р.) і *всеукраїнських*: «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації» (Тернопіль, 15 грудня 2010 р.), «Іншомовна освіта як засіб міжкультурного взаєморозуміння націй і народів» (Умань, 20 травня 2011 р.) конференціях.

Публікації. Результати та основні положення дослідження відображено у 14 публікаціях, з яких – 5 статей у фахових наукових виданнях, 3 – у зарубіжних виданнях, 3 – у тезах доповідей на конференціях, 3 – у виданнях навчально-методичного характеру (2 у співавторстві).

Особистий внесок здобувача у: монографії Р. Мартинової «Методологические основы презентации как вида речевой деятельности» полягає у визначенні властивостей інформації та переконання і форми їх діалектичної взаємодії; збірнику програм з навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах МОН України полягає у складанні програм з курсів навчання іноземних мов за фахом «Туризм» та «Журналістика».

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Повний обсяг роботи – 202 сторінок, основний зміст якої викладено на 175 сторінках. Список використаної літератури вміщає 281 найменувань (з них 55 іноземними мовами), що становить 27 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, подано відомості про впровадження та апробацію основних положень і структуру дисертації.

У **першому розділі «Теоретичні основи навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму»** визначено діалектичну сутність презентації як виду мовленнєвої діяльності, структуровано зміст навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму і встановлено психологічні особливості його породження та відтворення.

Системоутворюючими складовими презентаційного мовлення є взаємопов'язані, але не тотожні компоненти: інформація та переконання. Їх взаємодія веде до появи нової лінгвомовленнєвої цілісності, яка здатна інформувати людину та впливати на її розумову і практичну поведінку.

Діалектична сутність презентації полягає у такому взаємозв'язку інформації та переконання: повнота інформації створює передумови її трансформації у переконання, а стабільність переконання залежить від постійного накопичення нової інформації і заперечення тієї, яка втратила свою актуальність.

Для досягнення такої взаємодії складових презентації вони мають набути певних властивостей: для *інформації* – це актуальність, смислова цінність, достовірність, об'єктивність, повнота у викладі думок, адекватність презентованої теми, доступність для сприйняття та осмислення, а також лінгвістична коректність; для *переконання* – це відповідність законам формальної логіки та інтересам і потребам об'єктів його впливу, наповнення яскравими різними фактами, конкретність і динамічність.

Зміст навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму вміщає професійно-мовленнєві, риторичні та лінгвомовленнєві знання і вміння.

Професійно-мовленнєвими є знання: законів економічного розвитку туристичної галузі України та інших держав і світу загалом; особливостей культури, традицій, етикету й етнічних особливостей українського народу та народів інших країн; принципів, засобів і методів організації туризму, які дають можливість фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці; способів доставки туристів в обрану країну і розміщення їх у туристичних комплексах. Ці знання зумовлюють встановлення таких умінь: переконувати клієнта в необхідності придбання путівки чи іншого туристичного продукту; описувати майбутні маршрути із застосуванням фото- і відеоматеріалів; проводити екскурсії запланованими маршрутами і

викладати матеріал доступно, аргументовано й послідовно; рекламувати туристичні продукти у вигляді сувенірів, каталогів, довідників, дорожніх карт тощо. Всі вищезазначені професійно-мовленнєві знання і вміння набуваються рідною мовою, а систематизуються і поглиблюються засобами мови, що вивчається.

Риторичними є знання: правил тактичної мовленнєвої поведінки, які проявляються у підтримці точки зору слухачів, акцентуванні значущості їх попередньої інформованості; лексичних явищ і стилістичних прийомів, що сприяють емоційному, привабливому, переконливому вираженню думок. Ці знання зумовлюють встановлення таких вмінь, як: відбирати і систематизувати матеріал для майбутнього презентаційного мовлення з урахуванням вікових, фахових, інтелектуальних особливостей слухачів; обґрунтовувати кожну виголошену думку; переконувати слухачів у своїй правоті. Всі ці риторичні знання і вміння набуваються шляхом здійснення презентаційного іномовлення, що поступово ускладнюється, тобто перетворюються із навчального у реально-мовленнєве, яке здатне впливати на розумову і практичну діяльність людини.

Лінгвомовленнєвими є десять видів знань і відповідних їм десять видів умінь: 1) знання правил відбору додаткової мовної інформації, що обумовлюють розвиток умінь вибирати з двомовних фразеологічних, ідіоматичних, тлумачних словників мовний матеріал, який: а) розкриває зміст теми; б) виражає переконливість мовлення; в) забезпечує емоційність мовлення; 2) знання лінгвістичних і змістовних правил поєднання лексики у словосполучення і речення обумовлюють розвиток умінь з'єднувати відібраний мовний матеріал з попередньо вивченим і записувати його у формі речень для утворення нових лінгвосмислових блоків згідно з темою, що опановується; 3) знання засобів відбору з Інтернет-ресурсів додаткової тематичної інформації рідною мовою обумовлюють розвиток умінь складання україномовних інформаційно-тематичних тез; 4) знання лінгвістичних правил перекладу іноземною інформації з рідної мови обумовлюють розвиток умінь самостійно перекладати іноземною мовою відібраний матеріал; 5) знання засобів взаємозв'язку різносторонньої тематичної інформації у зв'язний текст обумовлюють розвиток умінь створювати *первинний презентаційний текст* на основі синтезу попередньо вивченого і самостійно перекладеного лінгвосмислового матеріалу; 6) знання засобів відбору з Інтернет-ресурсів додаткової тематичної інформації іноземною мовою обумовлюють розвиток умінь мовної та контекстуальної здогадки змісту автентичного матеріалу і складання іншомовних інформаційно-тематичних тез; 7) знання засобів взаємозв'язку змісту *первинного презентаційного тексту* зі змістом, відібраним з іншомовних першоджерел, обумовлюють розвиток умінь створювати *вторинний презентаційний текст*; 8) знання способів

запам'ятовування необхідної лінгвомовленнєвої фахової інформації обумовлюють розвиток умінь навчального викладу створеного *вторинного презентаційного тексту* в його повному обсязі; 9) знання широкоаспектної фахової інформації у вигляді різних точок зору фахівців і статистичних даних щодо проблеми, яка розглядається, обумовлюють розвиток умінь програмувати можливі питання слухачів до змісту *вторинного презентаційного тексту* і відповіді на них з використанням цитат, статистичних даних, аудіо- та відеоматеріалів; 10) досконале знання іншомовного презентаційного тексту, готовність до відповідей на спонтанні питання слухачів веде до становлення умінь іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму.

Набуття всіх цих іншомовних знань і вмінь здійснюється шляхом системного вживання кожної нової лінгвомовленнєвої дії зі всіма попередньо виконаними, оскільки воно зумовлюється наступними психологічними особливостями породження та відтворення іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму: чим вищий рівень лінгвомовленнєвої підготовки людини, тим більш згорнутим стає її внутрішнє мовлення, яке, за визначенням М. Жінкіна, є кодом образів і схем, в якому відсутні матеріальні ознаки слів природної мови. Натомість мислення у формі образів і схем має змістовний характер, що забезпечує взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього мовлення. Такий рівень взаємозв'язку цих видів мовлення у майбутніх фахівців сфери туризму можна досягнути за умови врахування п'ятиступеневого наростання якості внутрішнього і відповідного йому зовнішнього мовлення. На першому ступені внутрішнє мовлення характеризується повним розгортанням через брак смислових, риторичних і лінгвомовленнєвих знань та умінь. На другому – внутрішнє мовлення характеризується низьким рівнем згортання в зв'язку із набуттям першої дози лінгвосемантичної інформації з україномовних першоджерел. На третьому – внутрішнє мовлення характеризується середнім рівнем згортання в зв'язку із набуттям другої дози лінгвосемантичної інформації з іншомовних першоджерел. На четвертому – внутрішнє мовлення характеризується достатнім рівнем згортання в зв'язку із засвоєнням вторинного презентаційного тексту і додаткового лінгвосемантичного матеріалу для формування готовності до його навчального викладу. На п'ятому – внутрішнє мовлення характеризується відносно повним рівнем згортання в зв'язку із засвоєнням вторинного презентаційного тексту в повному обсязі, додаткової лінгвосемантичної інформації у формі цитат, документальних фактів і статистичних даних.

У другому розділі «Методика навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму» описано лінгвістичні особливості іншомовного (англомовного) презентаційного мовлення у

сфері туризму, представлено відповідну систему вправ і методичні рекомендації щодо їх виконання.

Лінгвістичні особливості іншомовного (англомовного) презентаційного мовлення у сфері туризму проявляються відповідними мовними засобами в таких аспектах: 1) *морфологічному*: клішованими фразами; конкретними іменниками, якісними прикметниками, що передають інформацію про якість товару чи послуги; прислівниками із зазначенням часу, які мають у тексті прагматичне значення; прикметниками оцінки; зворотами виділення і презентативами; префіксами інтенсивності і заперечення; 2) *фонетичному*: алітераціями; епіфорами; фонемними повторами; римами; звуконаслідувальними елементами; 3) *лексичному*: термінами туризму, вираженими іменниками, дієсловами, прикметниками, прислівниками та їх поєднаннями; словоформами; професіоналізмами; жаргонізмами; багатозначними словами, що викликають позитивні асоціації; 4) *синтаксичному*: нормативними конструкціями; розмовними конструкціями емоційно-експресивного забарвлення; еліптичними конструкціями; простими стверджувальними реченнями; питальними реченнями; складносурядними і складнопідрядними реченнями; риторичними питаннями, звертаннями і вигуками; 5) *стилістичному*: епітетами; порівняннями; уособленнями; метафорами; синекдохами; гіперболами; антитезами; паралелізмами; анафорами; оксюморонами; фразеологізмами; приказками; прислів'ями, що становить змістову основу розробленої системи вправ.

Методика навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму полягає у виконанні п'яти блоків вправ відповідно до п'ятиступеневої моделі взаємопов'язаного розвитку внутрішнього і зовнішнього мовлення.

Перший блок вправ спрямований на встановлення та активізацію знань попередньо вивченого лексико-граматичного матеріалу відповідно до змісту спеціальності, що здобувається.

Вправа 1. *Мета*: ознайомити студентів з новим лексико-тематичним матеріалом. *Тип вправи*: мовна, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна. *Інструкція*: Прочитайте слова і словосполучення та запишіть їх у словник з перекладом.

Вправа 2. *Мета*: навчити студентів диференціювати поняття, які виражають зміст теми і переконливість мовлення. *Тип вправи*: мовна, репродуктивна, індивідуальна. *Інструкція*: Випишіть в три колонки слова і вирази в наступному порядку: а) ті, що розкривають зміст теми; б) ті, що виражають переконливість мовлення; в) ті, що забезпечують емоційність мовлення.

Другий блок вправ спрямований на первинне розширення професійно-тематичних знань на основі україномовних першоджерел.

Вправа 1. *Мета:* навчити студентів продукувати речення, які: а) виражають зміст теми, що вивчається; б) виражають переконливість мовлення; в) забезпечують емоційність мовлення. *Тип вправи:* передмовленнева, продуктивна, індивідуальна. *Інструкція:* Напишіть по одному реченню з кожним словом і виразом, вписаних із словника.

Вправа 2. *Мета:* навчити студентів самостійно розширювати і поглиблювати професійно-тематичні знання на основі україномовних першоджерел. *Тип вправи:* мовленнева, продуктивна, індивідуальна, інтерактивна. *Інструкція:* Знайдіть в Інтернет-ресурсах додаткову інформацію за змістом даного тематичного тексту рідною мовою. Для цього перегляньте відібрані тексти і виберіть найбільш важливі відомості.

Третій блок вправ спрямований на вторинне розширення професійно-тематичних знань на основі іншомовних першоджерел.

Вправа 1. *Мета:* навчити студентів перекладати англійською професійно орієнтовані тексти з рідної мови. *Тип вправи:* перекладна, передмовленнева, індивідуальна. *Інструкція:* Перекладіть англійською кожен із складених мікротекстів рідною мовою за допомогою двомовного словника.

Вправа 2. *Мета:* навчити студентів самостійно редагувати створені мікротексти. *Тип вправи:* лінгвомовленнева, індивідуальна. *Інструкція:* Перегляньте самостійно перекладені мікротексти і відредагуйте їх.

Вправа 3. *Мета:* навчити студентів удосконалювати своє мовлення риторичними та емоційно забарвленими виразами. *Тип вправи:* лінгвомовленнева, індивідуальна. *Інструкція:* Запишіть вирази риторичного та емоційного характеру для створення презентаційного тексту.

Вправа 4. *Мета:* навчити студентів удосконалювати своє мовлення засобами інформаційних технологій. *Тип вправи:* комунікативна, продуктивна, індивідуальна, інтерактивна. *Інструкція:* Знайдіть в Інтернет-ресурсах додаткову інформацію за змістом даного тематичного тексту англійською мовою. Для цього перегляньте відібрані тексти і виберіть найбільш важливі (на Ваш розсуд) відомості.

Вправа 5. *Мета:* навчити студентів самостійно семантизувати мовні явища, що не вивчалися. *Тип вправи:* лінгвокомунікативна, індивідуальна. *Інструкція:* Семантизуйте незнайомі мовні явища в кожному з мікротекстів на основі мовної здогадки. Запишіть семантизований матеріал іноземною та рідною мовами.

Вправа 6. *Мета:* навчити студентів самостійно складати презентаційний текст на основі вивченої та самостійно вибраної інформації з Інтернет-ресурсів. *Тип вправи:* комунікативна, продуктивна, індивідуальна. *Інструкція:* Напишіть презентаційний текст на тему «*Holidays in everyone's life*», використовуючи раніше вивчений і

самостійно відібраний мовний матеріал. Врахуйте необхідність викладу інформації в риторичній та емоційній формах.

Четвертий блок вправ спрямований на розвиток умінь навчального викладу другого варіанта іншомовного презентаційного тексту.

Вправа 1. *Мета:* навчити студентів складати презентаційні тексти для їх навчального викладу. *Тип вправи:* комунікативна, продуктивна, індивідуальна. *Інструкція:* Напишіть вторинний презентаційний текст на тему «*Holidays in everyone's life*» на основі раніше створених мікротекстів з інформацією, вибраною з україномовних та англomовних першоджерел.

Вправа 2. *Мета:* навчити студентів програмувати додаткові питання до презентаційного тексту і можливі відповіді на них. *Тип вправи:* комунікативна, продуктивна, групова. *Інструкція:* Представте підготовлений вторинний презентаційний текст однокурсникам і приготуйтеся відповідати на їхні питання.

П'ятий блок вправ спрямований на розвиток умінь реально-мовленнєвої презентації підготовленого тексту і формування готовності до відповідей на спонтанні питання із застосуванням цитат, документальних фактів і статистичних даних, взятих із першоджерел.

Вправа 1. *Мета:* навчити студентів засобів запам'ятовування презентаційних текстів для їх подальшого викладу. *Тип вправи:* передмовленнєва, репродуктивна, індивідуальна. *Інструкція:* Прочитайте кожне речення тексту і відтворіть його, а потім по два-три речення і відтворіть їх.

Вправа 2. *Мета:* навчити студентів презентувати окремі змістовні частини тексту. *Тип вправи:* рецептивно-репродуктивна, індивідуальна. *Інструкція:* Прочитайте кожний абзац тексту окремо і відтворіть їх.

Вправа 3. *Мета:* навчити студентів презентувати підготовлену промову і вести дискусію зі слухачами. *Тип вправи:* комунікативна, продуктивна, групова. *Інструкція:* проінформуйте слухачів про можливість проведення відпочинку в Карпатах. Переконайте їх у корисності цієї поїздки і комфортності проживання. Підготуйтеся до відповідей на питання.

Усі вправи були взаємопов'язані, склалися з урахуванням того, що після виконання завдань з навчання підготовки більш простої форми іншомовної презентаційної діяльності студенти переходили до навчання виконання мовних і мовленнєвих дій. Однак при цьому кожна наступна форма іншомовної презентаційної діяльності включала всі попередньо здійснені, що забезпечувало системне і поступове удосконалення спеціальної іншомовної поведінки майбутніх фахівців сфери туризму.

У **третьому розділі «Експериментальна апробація методики навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму»** описано підготовку та реалізацію експерименту, встановлено критерії і показники оцінювання рівня сформованості вмінь

англомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців туристичної галузі, представлено хід і результати дослідно-експериментальної роботи щодо його формування, подано аналіз підсумків експерименту.

Проведення експерименту передбачало реалізацію таких етапів: пошуково-розвідувального, констатувального, формувального і прикінцевого. Ефективність запропонованої методики експериментального навчання перевірялась у процесі методичного експерименту, який мав навчальний, горизонтально-вертикальний, природний і відкритий характер (за П. Гурвичем). Експериментальна робота проводилася за таких умов: 1) неварійованих, які передбачали однакове навчальне навантаження, однаковий обсяг і зміст матеріалу, що вивчався, однакове технічне забезпечення процесу навчання для студентів груп експериментальних груп (ЕГ) і контрольних груп (КГ); 2) варійованих, які передбачали різну систему вправ для студентів ЕГ і КГ. Розподілення студентів на ЕГ і КГ здійснювалося за випадковим порядком, оскільки, як засвідчили результати констатувального експерименту, вихідний рівень підготовки студентів щодо володіння іншомовного презентаційного мовлення був приблизно однаковим. Експериментальне навчання тривало 2 семестри.

В експериментальному дослідженні взяли участь студенти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Львівського національного університету імені Івана Франка, з яких було створено ЕГ і КГ. Студенти ЕГ навчалися за експериментальним посібником «Презентації в туризмі. Курс навчання іншомовних професійних презентацій майбутніх фахівців сфери туризму». Студенти КГ продовжували заняття за запровадженою викладачами методикою.

Оцінювання рівнів сформованості іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму було проведено за такими критеріями і показниками: *лінгвістичний* (кількість лексико-граматичних помилок), *інформаційний* (кількість представлених фактів), *мотиваційний* (ступінь переконання слухачів).

Для діагностики рівнів (високого, середнього, достатнього та низького) сформованості в студентів умінь іншомовного презентаційного мовлення було розроблено завдання на перевірку знань мовного матеріалу і вмінь оперування ним у процесі презентації. Оцінювання цих рівнів здійснювалося за коефіцієнтом навченості В. Беспалька.

За одержаними результатами констатувального експерименту було виявлено, що за першим критерієм високий та середній рівні грамотності продемонстрували лише 25 % студентів. У більшості (75 %) спостерігалися фонетичні, лексичні та граматичні помилки, які знижували обсяг та якість їх мовлення. За другим критерієм лише 15 % студентів досягли високого і середнього рівнів здатності інформування слухачів щодо запрограмованої

теми у нормативному лінгвістичному прояві. У більшості студентів (85 %) спостерігалась недостатня як тематична, так і лінгвонормативна обізнаність у викладі необхідної інформації.

Щодо проведення діагностичних зрізів за третім критерієм, то до них не залучалися студенти, оскільки більшість з них виявили середній і низький рівні володіння мовним і професійно-тематичним матеріалом. Брак цих знань і вмій унеможлилював здатність до обґрунтованого переконання слухачів з будь-яких фахових проблем. Отже, в діагностичному зрізі за третім критерієм брали участь лише 60 студентів (50 % їх загальної кількості). Результати діагностування засвідчили, що за мотиваційним критерієм високого рівня досягли 16 % студентів, середній рівень було виявлено у 64 %, а достатній і низький рівні зафіксовані у 20%.

Для перевірки доцільності застосування розробленої методики було проведено відбір учасників формувального етапу експериментального навчання шляхом відбору двох з чотирьох ЕГ, в яких результати виявилися найнижчими. Таким чином, до складу ЕГ входили студенти, які продемонстрували нижчий рівень знань за першим і другим критеріями, а до складу КГ – студенти з вищим рівнем знань. Після закінчення формувального етапу експерименту було проведено прикінцевий зріз з метою визначення рівня сформованості іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму. Результати експериментальних зрізів наведено у таблиці.

Таблиця

Діагностичні зрізи виявлення рівнів сформованості іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму (%)

Критерії	ЕГ			КГ		
	лінгвістичний	інформаційний	мотиваційний	лінгвістичний	інформаційний	мотиваційний
Тип контролю						
Перед-експериментальний зріз	55	50	45	59	52	47
Після-експериментальний зріз	82	70	67	65	52	47

Як бачимо з таблиці, одержані в процесі експерименту дані засвідчили позитивні зміни в рівнях сформованості іншомовного презентаційного мовлення студентів ЕГ. Так, у них відносний приріст умій за першим критерієм становив 27 %, за другим – 20 %, за третім – 22 %. У студентів КГ відносний приріст умій за першим критерієм становив 6 %, за другим і третім критеріями приросту умій не було виявлено.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики за критеріями Ст'юдента і Фішера. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики формування іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму і підтвердили правомірність висунутої гіпотези.

У **висновках** викладено результати дослідження. Основні з них такі:

1. Системоутворюючими складовими презентаційного мовлення є взаємопов'язані, але не тотожні компоненти: інформація та переконання. Їх взаємодія веде до появи нової лінгвомовленнєвої цілісності, яка здатна інформувати людину та впливати на її розумову і практичну поведінку. Діалектична сутність презентації полягає у наступному взаємозв'язку інформації та переконання: повнота інформації створює передумови її трансформації у переконання, а стабільність переконання залежить від постійного накопичення нової інформації і заперечення тієї, що втратила свою актуальність.

2. Структурними компонентами змісту навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму є: професійно-мовленнєві, риторичні та лінгвомовленнєві знання і вміння. Перші охоплюють всю професійну діяльність майбутніх працівників туристичного бізнесу, яка здійснюється в процесі різних видів мовлення. Другі охоплюють правила тактичної мовленнєвої поведінки, що проявляються у широкому інформуванні клієнтів із залученням специфічних лексичних і стилістичних прийомів мовлення. Треті охоплюють іншомовний матеріал, за допомогою якого здійснюється різноматематичне презентаційне мовлення. Лінгвомовленнєві знання і вміння складаються з десяти типів відповідно до лінгводидактичної логіки організації процесу взаємопов'язаного навчання іноземної мови через зміст фахової дисципліни.

3. Психологічними особливостями породження та відтворення іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму є п'ятиступеневе наростання якості внутрішнього і відповідного йому зовнішнього мовлення. На першому ступені внутрішнє мовлення характеризується повним розгортанням через брак смислових, риторичних і лінгвомовленнєвих знань і вмінь. На другому – внутрішнє мовлення характеризується низьким рівнем згортання у зв'язку з набуттям першої дози лінгвосмислової інформації з україномовних першоджерел. На третьому – внутрішнє мовлення характеризується середнім рівнем згортання у зв'язку з набуттям другої дози лінгвосмислової інформації з іншомовних першоджерел. На четвертому – внутрішнє мовлення характеризується достатнім рівнем згортання у зв'язку із засвоєнням вторинного презентаційного тексту і додаткового лінгвосмислового

матеріалу для формування готовності до його навчального викладу. На п'ятому – внутрішнє мовлення характеризується відносно повним рівнем згортання у зв'язку із засвоєнням вторинного презентаційного тексту у повному обсязі, додаткової лінгвосемантичної інформації у формі цитат, документальних фактів і статистичних даних.

4. Лінгвістичні особливості іншомовного презентаційного мовлення у сфері туризму є наступними: 1) *морфологічні*, які проявляються клішованими фразами; іменниками та прикметниками, що передають інформацію про якість товару чи послуги; прислівниками із зазначенням часу, які мають у тексті прагматичне значення; прикметниками оцінки; зворотами виділення і презентативами; префіксами інтенсивності і заперечення; 2) *фонетичні*, що проявляються алітераціями; анафорами; фонемними повторами; римами; звуконаслідувальними елементами; 3) *лексичні*, які проявляються термінами туризму; словоформами; професіоналізмами; жаргонізмами; багатозначними словами, що викликають позитивні асоціації; 4) *синтаксичні*, які проявляються нормативними і розмовними конструкціями емоційно-експресивного забарвлення; простими стверджувальними, питальними, складносурядними і складнопідрядними реченнями; риторичними питаннями, звертаннями і вигуками; 5) *стилістичні*, що проявляються епітетами; порівняннями; уособленнями; метафорами; гіперболами; антитезами; приказками; прислів'ями.

5. Методика навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму полягає у виконанні п'яти блоків вправ відповідно до п'ятиступеневої моделі взаємопов'язаного розвитку внутрішнього і зовнішнього мовлення. *Перший блок* вправ спрямований на встановлення та активізацію знань попередньо вивченого лексико-граматичного матеріалу. *Другий блок* вправ спрямований на первинне розширення професійно-тематичних знань на основі україномовних першоджерел. *Третій блок* вправ спрямований на вторинне розширення професійно-тематичних знань на основі іншомовних першоджерел. *Четвертий блок* вправ спрямований на розвиток умінь навчального викладу другого варіанту іншомовного презентаційного тексту, а також на набуття знань додаткового лінгвосемантичного матеріалу. *П'ятий блок* вправ спрямований на розвиток умінь реально-мовленнєвої презентації підготовленого тексту і формування готовності до відповідей на спонтанні питання із застосуванням цитат, документальних фактів і статистичних даних, взятих з першоджерел.

6. Ефективність експериментальної методики навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму визначено за такими критеріями: *лінгвістичним* (кількість лексико-граматичних помилок), *інформаційним* (кількість представлених фактів), *мотиваційним*

(ступінь переконання слухачів). Так, відносний приріст презентаційних умінь за першим критерієм у студентів ЕГ становив 18%, за другим – 15%, за третім – 14%. У студентів КГ відносний приріст презентаційних умінь за першим критерієм становив 6%, за другим і третім критеріями приросту вмінь не було виявлено.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективу подальших наукових розробок вбачаємо у розробці методики навчання іншомовного презентаційного мовлення студентів інших спеціальностей з урахуванням їх лінгвофахової специфіки.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях автора:

1. Митник М. М. Типологія презентацій як вид іншомовної публічної комунікативної діяльності / М. М. Митник // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вип. 25 / редкол. І. А. Зязюн та ін. – К.; Вінниця : ТОВ «Фірма Планер», 2010. [Електронний варіант фахового видання]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_25/tupologiya%20prezentaciu%20yak.pdf.

2. Митник М. М. До проблеми змісту навчання іншомовних презентаційних умінь студентів спеціальності «Туризм» / М. М. Митник // Нова педагогічна думка. – Рівне, 2011. – № 3. [Електронний варіант фахового видання]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Npd/2011_3/mitnik.pdf.

3. Митник М. М. Профессионально-деятельностный аспект иноязычных презентаций туристического содержания / М. М. Митник // Международное сотрудничество в образовании в условиях глобализации / отв. ред. В. М. Ефимова. – Симферополь : Апрель, 2012. – С. 221–227.

4. Митник М. М. Профессиональное владение иноязычными речевыми умениями будущих специалистов сферы туризма / М. М. Митник // Гуманітарний вісник. Додаток 1 до вип. 27, т. IV (37) : тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – С. 306–312.

5. Митник М. М. Особливості методики навчання іноземною мовою професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму / М. М. Митник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Педагогіка. – №2- 2013. – С. 134-139.

6. Митник М. М. Основные дидактические принципы организации процесса обучения иноязычной профессиональной презентации будущих специалистов сферы туризма / М. М. Митник // Инновации в науке :

матеріали XVIII междунар. заочної науч.-практ. конференції. Ч. I. – Новосибирск : СибАК, 2013. – С. 142–146.

7. Митник М. М. Теоретичні основи навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму / М. М. Митник // Zbiór raportów naukowych. «Nauka dziś: teoria, metodologia, praktyka». (28.09.2013 – 30.09.2013). – Wrocław : Wydawca Sp. z o. o. «Diamond trading tour», 2013. – S. 22–26.

8. Митник М. М. Психолого-лингвистические особенности порождения иноязычной презентационной речи будущих специалистов сферы туризма // Universum: Психология и образование : электронный научный журнал. – 2014. – № 4 (5). – URL: <http://7universum.com/ru/psy/archive/item/1213>.

9. Митник М. М. Загальні положення методики навчання іншомовних презентаційних умінь студентів спеціальності «Туризм» / М. М. Митник // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали VI Всеукр. наук. конференції. Ч. II. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – С. 130–131. [Електронний варіант видання]. – Режим доступу : http://www.tnpu.edu.ua/science/online/2010_2.pdf.

10. Митник М. М. Використання рекламних матеріалів у навчанні іноземної мови студентів спеціальності «Туризм» / М. М. Митник // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конференції, ТНЕУ. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 203–204.

11. Митник М. М. Інтеркультурний аспект процесу іншомовної професійної комунікації студентів спеціальності «Туризм» / М. М. Митник // Іншомовна освіта як засіб міжкультурного взаєморозуміння націй і народів : матеріали Всеукр. наук.-метод. семінару. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – С. 58–60.

12. Митник М. М. Програми з іноземних мов для студентів неспеціальних факультетів ВНЗ України: Навчально-методичне видання з грифом МОН України / Г.Б.Драпак, І.О.Журавель, М.М.Митник. – Тернопіль: ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2006. – 248 с.

13. Митник М. М. Методологические основы презентации как вида речевой деятельности : науч. издание / Р. Ю. Мартынова, М. М. Митник. – Одесса : Изд-во ООО «Лерадрук», 2012. – 100 с.

14. Митник М. М. Презентації в туризмі : курс навчання іншомовних професійних презентацій майбутніх фахівців сфери туризму : навч.-метод. видання / М. М. Митник. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – 136 с.

АНОТАЦІЯ

Митник М. М. Навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми навчання іншомовної професійної презентації майбутніх фахівців сфери туризму.

Визначено діалектичну сутність презентації як виду мовленнєвої діяльності. Структуровано зміст навчання іншомовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму. Встановлено психологічні особливості породження і відтворення іншомовного презентаційного мовлення майбутніх працівників туристичної галузі. Охарактеризовано лінгвістичні явища англomовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму. Розроблено систему вправ для навчання англomовного презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму й укладено методичні рекомендації щодо їх застосування. Визначено критерії та показники оцінювання рівня сформованості умінь презентаційного мовлення майбутніх фахівців сфери туризму й експериментально апробовано ефективність запропонованої методики.

Ключові слова: іншомовне презентаційне мовлення, майбутні фахівці сфери туризму, система вправ, методика навчання професійної презентації іноземною мовою майбутніх фахівців сфери туризму.

АННОТАЦИЯ

Мытник М. М. Обучение иноязычной презентационной речи будущих специалистов сферы туризма. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». – Одесса, 2014.

Системообразующими составляющими презентационной речи являются информация и убеждение. Их взаимодействие приводит к появлению новой лингворечевой целостности, способной информировать человека и влиять на его умственное и практическое поведение. Содержание обучения иноязычной презентационной речи будущих специалистов сферы туризма включает профессионально-речевые, риторические и иноязычно-речевые знания и умения.

Первые охватывают всю профессиональную деятельность будущих специалистов туристической сферы, которая обуславливается отраслевыми профессиональными требованиями и осуществляется различными видами

речевой деятельности. Вторые охватывают правила тактического речевого поведения, которые проявляются в широком информировании клиентов и их убеждении с привлечением специфических лексических и стилистических приемов речи. Третьи охватывают иноязычный материал, с помощью которого осуществляется разнотематическая презентационная речь. Иноязычно-речевые знания и умения состоят из десяти типов в соответствии с лингводидактической логикой организации процесса обучения иностранному языку через содержание профессиональной дисциплины.

Лингвистическими особенностями иноязычной презентационной речи в сфере туризма являются следующие: *морфологические*, проявляющиеся клишированными фразами; *фонетические*, проявляющиеся фонемными повторами и рифмами; *лексические*, проявляющиеся терминами туризма, многозначными словами, вызывающие положительные ассоциации; *синтаксические*, проявляющиеся нормативными и разговорными конструкциями эмоционально-экспрессивной окраски; *стилистические*, проявляющиеся эпитетами, сравнениями, метафорами, гиперболами, поговорками и пословицами.

Методика обучения иноязычной профессиональной презентации будущих специалистов сферы туризма сводится к выполнению пяти блоков упражнений. Упражнения первого блока направлены на восстановление и активизацию знаний ранее изученного лексико-грамматического материала; упражнения второго блока – на первичное расширение профессионально-тематических знаний на основе украиноязычных первоисточников; упражнения третьего блока – на вторичное расширение профессионально-тематических знаний на основе иноязычных первоисточников; упражнения четвертого блока – на развитие умений учебного изложения презентационного текста, упражнения пятого блока – на реально-профессиональное изложение презентационного текста с его дальнейшим обсуждением со слушателями.

Особенностью разработанной методики является обязательное повторение всех предыдущих видов учебно-речевых действий при выполнении последующих, что не допускает пробелов в знаниях студентов и обеспечивает постепенное увеличение их иноязычных речевых возможностей.

Эффективность разработанной методики проверялась в процессе одногодичного формирующего эксперимента и оценивалась по лингвистическому, информационному и мотивационному критериям. Математическая обработка полученных в результате эксперимента данных подтвердила правомерность выдвинутой гипотезы.

Ключевые слова: иноязычная презентационная речь, будущие специалисты сферы туризма, система упражнений, методика обучения

профессиональной презентации на иностранном языке будущих специалистов сферы туризма.

RESUME

Mytnyk M. M. – Teaching a foreign language professional presentation of future specialists in tourism. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic languages. – State Institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy”. – Odessa, 2014.

The thesis investigates the problem of teaching a foreign language professional presentation of future specialists in tourism.

Dialectical nature of the presentation as a kind of speech activity has been explored. The content of teaching of foreign language presentation speech of the future specialists in tourism has been structured. The psychological characteristics of the generation and reproduction of foreign speech presentation of future specialists in tourism have been established. The linguistic phenomena of English-language broadcasting of the presentation of future specialists in tourism have been determined. A system of exercises for learning English-language broadcasting of the presentation of future specialists in tourism has been worked out and the methodological guidelines for their use have been set up. The criteria and indicators for the evaluation of speech presentation skills formation of future professionals of tourism have been determined and the effectiveness of the proposed methodology has been experimentally tested.

Keywords: foreign language presentation speech, future professionals in tourism, exercise system, methodology of teaching a foreign language professional presentation of future specialists in tourism.